

Oppikurssi sosialismissa

Laatinut ALGERNON LEE

Julkaistaan Rand-koulun kirjenvaihtoläksyinä. Koulun luvalla Säkencille mukaeltu

LÄKSY XIX.

Luokat ja luokkataistelu.

Etutavoittelu ja siveyskäsitteet. — Ihmisten toimintoja kiihottaa osittain, mutta ei kokonaan, persoonallinen omanedun tavoittelu. Yksilöedut ovat usein keskenään ristiriidassa. Jos jokainen ihminen tavoitteleisi vain omaa yksityistä etuaan, merkitseisi se pian kaikkien häviötä. Ihmiskunta on voinut jatkaa olemassaoloaan vain yhteisten tapojen, uskonnollisten mielipiteiden, siveellisten tunteiden ja henkisten käsitysten kehittämisen kautta, jotka suuresti hallitsevat omanedun tavoittelua.

Mikäli omanedun tavoittelu ihmisiä johtaa, on selvää, että heidän toimintansa riippuu elämän aineellisista tekijöistä ja vaikuttimista. Yhtähyvin on totta, vaikkei yhtä ilmeisesti, että myöskin siveellisillä vaikuttimilla on sama perusta.

Me yleensä luomme itse vain sängenvähän omaksumiamme oikeus- ja vääryyssäsitteitä. Todellisuudessa, me omaksumme siveellisyyssäsitteemme melkein kokonaan niiltä ihmisiltä, joiden keskuudessa me elämme, yhteiskunnalliset käsitteet imemme itseemme opetuksen kautta, joka sitten aikojen kuluessa vähitellen muokkaantuvat kokemuksen koulussa. Jos siveysoppi jossakin määrättyssä yhteiskunnassa kiihottaa yhteiskunnan jäseniä sen kokonaisuuden etua ja yhteistä hyvinvointia tarkoittavaan pyrkimykseen, niin on sellainen yhteiskunta ilmeisesti elinvoimainen ja vaurastuva, päinvastaisessa tapauksessa tulee se häviämään olemassaolon taistelussa. Ajanoloon vaan sellaiset siveyskäsitteet säilyvät jotka edistävät yhteiskunta-hyödyllistä toimintaa. Kaikki ihanteelliset vaikuttimet ja oikeus- ja vääryyssäsitteet saavat alkunsa taloudellisista oloista, ja nii-

den vaikutus yhteiskunnallisissa asioissa on vallitsevien taloudellisten tarpeiden tuottamain vaikutuksien alainen. Mikäli taloudelliset olot muuttuvat, sikäli muuttuvat myöskin siveyskäsitteet ja ihanteet muotoaan.

Taloudellinen ympäristö on siis viime tingassa ja perimmältään kaiken inhimillisen toiminnan vaikuttimena, olkoonpa sellainen toiminta sitten joka itsekästä tai opäitsekästä; ja koska taloudellinen ympäristö vuorostaan riippuu tuotantotavoista ja omaisuussuhteista, niin voidaan yleensä sanoa, että taloudellinen järjestelmä muodostaa sen perustan, josta kaikki muut yhteiskunnalliset ilmiöt riippuvat. Todellisuudessa, siveyskäsitteet eivät suinkaan ole vähemmän riippuvaisia taloudellisista oloista. Tätä ei kuitenkaan ole niin käsitettävä, koska se mikä on oikea jonakin aikana on väärä toisena, että raja oikean ja väärän välillä olisi vain keinotekoinen tai kuvannollinen, tai että, koska uskonnolliset mielipiteet, siveyskäsitteet, ihanteet jne. loppuringassa johtuvat taloudellisista syistä, että ne, jotka sellaiseen uskovat, olisivat ulkokullattuja.

Luokkataistelu. — Sanaa luokka käytämme tässä merkitsemään kaikkia niitä henkilöitä, jotka ovat samanlaisessa suhteessa tuotantoon ja omaisuuden jakoon. Se, onko vallitsevien luokkien olemassaolo laillisesti tunnustettu, on vähemmän tärkeä seikka.

Alkuajan yhteiskunnassa ei ollut luokkia. Sen jäsenillä oli tasasuhtainen oikeus tuotanto-osuuteensa. Sillä vallitsi taloudellinen tasa-arvo sekä elämisen yhdenmukaisuus. Mutta kun alkoi syntyä työnjakoa, alkoi samalla syntyä yksityisomaisuutta, varsinkin maahan ja muihin tuotantovälineisiin nähden. Yksityisomai-

suuden kautta syntyi eriarvoisuutta omistavien ja omistamattomien välillä. Syntyi luokkajakoa. Tästä ovat luokat saaneet alkunsa. Mutta luokkayhteiskunta edisti tuotannon tehokkuutta. Yhteiskunnat, joissa ei luokkia tunnettu, jäivät taistelussa luokkayhteiskuntien kanssa alakyn-teen ja sortuivat.

Luokkayhteiskunta rakentuu omaisuudettomien työn riistännälle. Määrätyllä kehityksensä asteella joutuvat luokkayhteiskunnan tuotantovoimat yhä suurempaan ristiriitaan omaisuussuhteiden kanssa, niin että vanhojen omaisuussuhteiden vallitessa eivät tuotantovoimat enään voi kehittyä. Silloin muodostuu tuotantovälineiden yksityisomistus yhä suuremmaksi kehityksen jarruksi, kunnes se poistetaan.

Luokattomassa yhteiskunnassa pyrkivät kaikki noudattamaan samallaisia perinnäisiä toimintatapoja, koska he kaikki elävät samallaisen taloudellisen ympäristön keskuudessa. Myöskin luokkayhteiskunnissa on joitakin suhteita ja pyrkimyksiä, jotka ovat ominaisia kaikille yhteiskunnan jäsenille, niin että joissakin asioissa kaikki pyrkivät toimimaan samalla tavalla. Jokaisella luokalla on kuitenkin omat sille ominaiset tapansa, omat siveyskäsitteensä, ihanteensa jne., jotka vastaavat sen taloudellista asemaa. Ja luokkana saman luokan jäsenet pyrkivät ajattelemaan ja toimimaan yhdellä tavalla ja eri luokkien jäseniä eri tavalla. Tätä rajoittaa vain se seikka, että alempien luokkien jäsenet omaksuvat johonkin määrin ylempien mielipiteitä ja käsityksiä ja jäljittelevät heidän tapojaan. Mutta yleispiirteeltään tämä sääntö pitää paikkansa, niinhinkin henkilöihin nähden, jotka eivät milloinkaan ole ajatelleet kuuluvansa mihinkään määrättyyn luokkaan; kaksinkertaisesti on se tosi niihin henkilöihin nähden, jotka ovat luokkatietoisia. — jotka ymmärtävät yhteiskunnallisen asemansa ja tarkoituksellisesti toimivat luokkansa etujen mukaisesti.

Kun puhutaan luokkaeduista, tarkoitetaan sillä jonkun luokan jäsenten yleisiä eli yhteisiä etuja. Tämä ei kuitenkaan merkitse sitä, etteikö saman luokan jäsenten edut saata toisinaan olla ristiriitaisia keskenään. Jokaisen henkilön on toisi-

naan tehtävä toiminnassaan valinta henkilökohtaisten etujensa ja niiden etujen välillä, jotka saattavat sillä kertaa olla hänelle vahingollisia, mutta edullisia sille luokalle, johon hän jäsenenä kuuluu. Mitä terävämpi ja taajemmin uusiintuva sellainen vaikuttimien ristiriita on, sitä vähemmän on yhteisymmärrystä sen luokan jäsenten kesken, mikä on tärkein tekijä vallan säilyttämiselle tai sen voittamiselle. Eri luokat eroavat paljon yhteisymmärryksessään ja luokkatietoisuudessaan, riippuen se niiden taloudellisesta ympäristöstä.

Jokainen yksityisomistukseen nojautuva yhteiskuntajärjestelmä tarjoaa ylellisyyttä ja mukavuuksia vain osalle yhteiskunnan jäsenistä, ja asettaa muut työntekevelvollisyyden ja riistännän alaiseksi. Eri luokilla on niinmuodoin toisilleen ristiriitaiset ja vastakkaiset edut ja pyrkimykset. Vallitsevan yhteiskunnan etuoikeuksia nauttiva luokka on siis kaikin puolin tyytyväinen tähän järjestelmään ja haluaa sitä turvata ja säilyttää. Samoin pitää se tällaista yhteiskuntajärjestelmää oikeana ja parhaana. Mutta toiselta puolen ne, jotka ovat riistonalaisia, ovat sellaiseen yhteiskuntaan tyytymättömiä ja haluavat sitä muuttaa. Tästä johdonmukaisena seurauksena on, että kaikissa yleisissä kysymyksissä eri yhteiskunta-aineokset järjestyvät luokkarintamaan. Eikä tämä rajoitu vain valtiollisiin kysymyksiin sanan ahtaammassa merkityksessä, sillä, kuten olemme nähneet, myös siveysopilliset ja uskonnolliset käsitteet ja mielipiteet ovat luokkaluonnetta; ja useinkin koskee taistelu juuri näitä kysymyksiä. Koko yhteiskuntahistoria, kaikkine ulkomaa- ja sisällissotineen, keskenään taistelevine lahkoineen ja ryhmineen, muuttuvine laitoksineen, laisäädäntöineen, diplomatioineen, salaliittoi- neen, kapinoineen, ihmisteurastuksi- neen jne., näyttää mielettömän järjettömyyden ja petoksen sekasorrolta, elleimme sovelluta sen tulkitsemiseen aineellisen historiankäsit- tyksen avainta ja vedä esille luok- kien välisiä etuja, jotka ovat hallin- neet yksilöiden ja joukkojen tekoja.

Kehitys ja kumous. Historia osoit- taa meille pitkiä ajanjaksoja suhteellisesti pysyväisistä yhteiskunta-

muodoista, jotka sitte ovat muuttuneet lyhyessä ajassa, jolloin yhteiskunta on perinpohjin, äkillisesti ja useinkin väkivaltaisesti uudestirakennettu. Näitä aika-ajottaisia äkillisiä muutoksia sanotaan vallankumouksiksi. Nämä äkilliset muutokset eivät ole poikkeuksia kehityksen kulussa, vaan päinvastoin, ne ovat yhteiskunnallisen kehityksen luonnollisia vaiheita. Jokaisessa toisistaan seuraavassa yhteiskuntajärjestelmässä kehittyä voimia, jotka pyrkivät sitä hävittämään. Vallitseva järjestelmä yrittää hillitä näitä voimia mikäli suinkin mahdollista, mutta vihdoin niiden kokoonkerääntynyt voima murtaa tieltään padot ja lakaisee pois kaikki esteet. Jokainen yhteiskunnallinen vallankumous merkitsee vanhan yhteiskuntajärjestelmän loppua ja uuden luomista entisen tilalle.

Vallankumousta tavallisesti seuraa väkivalta, vaikkei se olekaan sen luonteenomaisin piirre. Todellisuudessa, väkivaltaa harjotetaan yhtä paljon vallankumouksien välikausina kuin vallankumousaikoinakin, vaikkakin tämä silloin ilmenee eri muodoissa. Sitäpaitsi on tärkeää erottaa vallankumous taantumuksesta (reaktion) — taka-askel, mikä väliaikaisesti tapahtuu yhteiskunnassa, hävittäen kehityksen jo valtaamia aikaansaannoksia — mikä saattaa olla yhtä väkivaltainen ja rymähdyksellinen.

Jokaisella yhteiskuntakehityksen asteella, kuten olemme nähneet, on määrätty luokkajakonsa, valtiollisine, uskonnollisine ja muine laitoksineen, jotka vastaavat sitä astetta. Vallitseva yksityisomistukseen rakentuva yhteiskuntajärjestelmä muodostaa koko yhteiskuntarakennuksen perustan.

Jokainen omistussuhde- ja luokkajärjestelmä on sovellettu määrättyyn tuotantotapaan ja määrättyyn kehityksen asteeseen. Tämä riippuu monista eri seikoista, mihinkä määrin työntekotapa on yksinkertaista tai erikoistunutta, suoritetaanko sitä erillään työskentelevillä työläisillä vaiko pienemmillä tai suuremmilla työläisryhmillä, suoritetaanko sitä yksinkertaisilla vaiko monimutkaisilla työvälineillä, käytetäänkö siihen ja missä määrin työn tuottamaa yliarvoa, ylläämää, tuotetaanko ja mihinkä määrin hyödyk-

keitä paikallista vaiko yleistä kulutusta varten, onko ja mihinkä määrin metsästysaseet, karja, maa, koneet, rautatiet tai laivat tärkeimmät tuotantovälineissä, — näistä ja muista seikoista riippuu mikä omistussuhdejärjestelmä on käytännöllisin ja mikä luokkajako on vallitsemassa.

Yhteiskuntakehityksen johtavana tekijänä on tuotantovoimissa ja -välineissä tapahtuva kehitys, mikä tapahtuu löytöjen, keksintöjen, tiedon laajenemisen, tarkotuksenmukaisuuden, järjestyksen jne., lisääntymisen sekä kokemusten kautta. Vaikka jotkut kansat voivat epäsuotuisien yhteiskunnallisten tai luonnonsuhteiden vallitessa tässä suhteessa jäädä aikakausiksikin samaan tilaan tai vieläpä kehittyä taaksepäinkin, niin yleensä käy tämä kehitys tuotantoa enemmän helpottamaan ja tehostavaan suuntaan.

Tuotantovälineiden kehitys käsittää yleensä joukon pienempiä parannuksia sekä on enemmän tahaa vähemmän vakaata ja jatkuvaa. Mutta omistussjärjestelmä ei voi tsaaisesti mukautua tästä seuraavaan muutokseen. Henkiorjuus tai maatorjuus esimerkiksi, eivät huomattavasti kasvaneet kapitalismin; vaan päinvastoin, kapitalismi kehittyi näiden vanhempien järjestelmien rinnalla, kunnes se oli kyllin voimakas kukistamaan ne.

Tarkistakaamme tässä vähän lähemmin tuotannonvälineiden kehityksellisen pyrkimyksen ja vallitsevan omistussjärjestelmän taantumuksellisen pyrkimyksen välistä suhdetta. Alkakaamme jonkun yhteiskuntajärjestelmän aikaisemmista vaiheista. Omistussuhteet ja rikkaiden kontrolli ja vaihto sopeutuvat hyvin vallitsevaan tuotantotapaan. Kaikki yhteiskuntalaitokset ovat muovatut soveltumaan sen kehykseen. Valta ja hallitus on määrättyjen luokkien käsissä, sen luokan joka sillä kertaa on tärkeimpien omaisuuksien omistaja. Se on kyllin voimakas tukahuttaakseen vanhan valtansa menettäneen luokan tyytymättömyyden ja sen kielteisen tyytymättömyyden mikä uhkaa sitä riistettyjen työläisten taholta. Näin muodostunut yhteiskuntajärjestys saattaa pysyä pystyssä miespolvia ja vuosisatoja. Mutta hiljalleen alkaa tämän järjestelmän

sisällä kehittyä parempia tuotannonvälineitä, uudet omaisuusmuodot raivaavat itselleen maaperää, ja alkaa syntyä uusi luokka, joka kasvaa lukumäärältään sekä yhteiskunnalliselta merkitykseltään. Tämä aines on tyytymätön vallitseviin yhteiskunnallisiin ja valtiollisiin laitoksiin. Sen edut ovat vastakkaiset vallassaolevien eduille. Se pyrkii saamaan aikaan niissä muutoksia, mutta vallassaolijat sitä vastustavat. Antakoonpa vallassaoleva luokka mitä myönnetyksiä tahansa, niin ei se voi tyydyttää tätä tyytymätöntä luokkaa muuten, kuin luopumalla vallasta tyytymättömän luokan eduksi; enempää ei voi viimemainittu luokka luopua hyökkäyksestä ennenkuin se on päässyt vaihtaan. Kummankin luokan edustajat saavat kyllä puhua miten kauniisti ja vilpittömästi tahansa laista ja järjestyksestä, luonnollisista oikeuksista, pyhänä pidettävistä laitoksista ja ijankaikkisesta oikeudesta, mutta kaikki nämä perimmältään ovat vain valtakysymyksiä. Vihdoin tulee hetki, jolloin ei mikään sovitelu enää ole mahdollinen. Ratkaistavassa taistelussa saavuttaa uusi luokka ylivallan ja ryhtyy muokkaamaan yhteiskuntaa omia tarpeitaan vastaavaksi. Tällöin on vallankumous suoritettu, uusi yhteiskunta-

järjestys perustettu, — kunnes vallankumouksellinen luokka muodostuu vuorosan taantumukseksi luokaksi. Mikään luokka ei voi tehdä vallankumousta ennenkuin sillä on voimaa tehdä se ja ennenkuin taloudelliset olot ovat siihen kypsyneet.

Se on tehokkaampien tuotantotapojen etevämyys, mikä antaa kapinalliselle luokalle voimaa voittoa luokkataistelussa. Ei mikään luokkakäpina ole todellisesti vallankumouksellinen eikä ole pysyvää menestystä, jos siinä saadun voiton seurauksena on yhteiskunnan tuotantovoimien heikkeneminen. Tällaisia ovat olleet kaikki menneiden aikojen työväenluokan toimeenpanemat kapinat. Jos joku yhteiskunta olisi uudestimuodostettu tällaiselle taannehtivaan suuntaan kulkevalle perustalle, niin ei kestäisi kauan kuin vanha yhteiskuntajärjestelmä palautettaisiin uudelleen voimaan, tai muussa tapauksessa joutuisi maan jonkun taloudellisesti voimakkaamman naapurimaan hyökkäyksen jalkoihin. Vallankumouksesta johtuva uusi järjestelmä ei ole muodostettavissa vallankumouksellisten mielivaltaisen valinnan mukaan, vaan on sen sopeuduttava taloudellisten voimien ja olojen mukaisesti.

